

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Socialt arbete med drogmissbrukare

Höstterminen 2005

DROGPREVENTIVT ARBETE
BLAND UNGDOMAR 15 – 18 ÅR
I LANDSKRONA KOMMUN

Författare: Malgorzata Dul

Malin Fogelberg

Handledare: Jan Magnusson

Abstract

Our main aim has been to examine and analyse how Landskrona Commune is working with preventive measures against narcotics among youth in the agespan 15 – 18 years old. The central issues have been to examine how you work preventively, which measures are taken when someone has tested/used narcotics and how the cooperation works between the different actors. To get answers to our questions, we chose to interview and observe specialists coming in contact with the youth. We have also used previous researches by using existing literature on the subject.

Our work has been based on an historical review of Swedish politics and the lawful aspects on the use of narcotics.

The concepts used to answer our questions are preventive-, secondary- and tertiary prevention. We have found that the preventive work is of importance to the youth, the parents and society. It is of vital importance that Landskrona Commune continues with the preventive works on all three parts, to be able to lessen the use of narcotics by youths.

<u>Förord</u>	4
<u>1. Inledning</u>	5
<u>1.1 Problemformulering</u>	5
<u>1.2 Syfte och frågeställningar</u>	5
<u>1.2.1 Syfte</u>	5
<u>1.2.2 Frågeställningar</u>	6
<u>1.3 Centrala begrepp</u>	6
<u>2. Metod</u>	6
<u>2.1 Fördelar och nackdelar med metoden</u>	7
<u>2.2 Etiska överväganden</u>	8
<u>2.3 Bearbetning av intervjuerna och deltagande observationen</u>	8
<u>2.4 Urval</u>	9
<u>2.5 Resultatens tillförlitlighet</u>	12
<u>2.6 Fortsatt framställning</u>	13
<u>3. Tidigare forskning</u>	13
<u>3.1 Sveriges narkotikapolitik</u>	13
<u>4. Teoretiska utgångspunkter</u>	16
<u>4.1 Primärprevention</u>	16
<u>4.1.1 Droginformation</u>	17
<u>4.1.2 Aktörer</u>	19
<u>4.1.3 Skola</u>	19
<u>4.1.4 Föräldrar och andra vuxna</u>	20
<u>4.1.5 Polisen</u>	20
<u>4.2 Sekundärprevention</u>	21
<u>4.2.1 Skola</u>	21
<u>4.2.2 Föräldrar och andra vuxna</u>	22
<u>4.3 Tertiärprevention</u>	22
<u>4.4 Sammanfattning</u>	23
<u>5. Drogpreventivt arbete i Landskrona kommun, en intervjusammanfattning</u>	23
<u>5.1 Preventivt arbete</u>	24
<u>5.1.1 Fält-, och fritidsgruppen</u>	24
<u>5.1.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet</u>	25
<u>5.1.3 Pluto</u>	25
<u>5.1.4 7:an</u>	26
<u>5.1.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet</u>	26
<u>5.1.6 Polis</u>	27
<u>5.1.7 Ungdomsgruppen</u>	27
<u>5.2 Upptäckten</u>	27
<u>5.2.1 Fält-, och fritidsgruppen</u>	27
<u>5.2.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet</u>	28
<u>5.2.3 Pluto</u>	29
<u>5.2.4 7:an</u>	29
<u>5.2.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet</u>	29
<u>5.2.6 Polis</u>	30

<u>5.2.7 Ungdomsgruppen</u>	31
<u>5.3 Tillvägagångssätt efter upptäckten</u>	31
<u>5.3.1 Fält-, och fritidsgruppen</u>	31
<u>5.3.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet</u>	31
<u>5.3.3 Pluto</u>	31
<u>5.3.4 7:an</u>	31
<u>5.3.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet</u>	32
<u>5.3.6 Polis</u>	32
<u>5.3.7 Ungdomsgruppen</u>	33
<u>5.4 Samarbete</u>	34
<u>5.4.1 Fält-, och fritidsgruppen</u>	34
<u>5.4.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Tranchellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet</u>	34
<u>5.4.3 Pluto</u>	34
<u>5.4.4 7:an</u>	35
<u>5.4.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet</u>	36
<u>5.4.6 Polis</u>	36
<u>5.4.7 Ungdomsgruppen</u>	36
<u>5.5 Observation på NOVA</u>	37
<u>6. Analys resultat</u>	38
<u>6.1 Primärprevention</u>	38
<u>6.1.1 Preventivt arbete på primärnivå</u>	38
<u>6.1.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på primärnivå.</u>	39
<u>6.1.3 Samarbete på primärnivå</u>	40
<u>6.2 Sekundärprevention</u>	40
<u>6.2.1 Preventivt arbete på sekundärnivå</u>	40
<u>6.2.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på sekundärnivå</u>	41
<u>6.2.3 Samarbete på sekundärnivå</u>	41
<u>6.3 Tertiärprevention</u>	41
<u>6.3.1 Preventivt arbete på tertiärnivå</u>	41
<u>6.3.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på tertiärnivå</u>	41
<u>6.3.3 Samarbete på tertiärnivå</u>	42
<u>7. Slutlig diskussion och sammanfattning</u>	42
<u>8. Käll- och litteraturförteckning</u>	44
<u>9. Intervjuer</u>	45
<u>10. Bilagor</u>	46
<u>Bilaga 1 Intervjuguide</u>	46
<u>Bilaga 2 Drogplan</u>	47

Förord

Vi som skrivit detta projektarbete heter Malgorzata Dul och Malin Fogelberg. Vi går sjätte terminen på Socialhögskolan i Lund. Arbetet är skrivet under delkursen *Socialt arbete med drogmissbrukare*. Vi vill tacka Jan Magnusson för god handledning och stöd. Vi vill även tacka våra intervjupersoner Jörgen Patriksson på Fält – och fritidsgruppen, Petra Lundmark skolkurator och Lotta Zaphf skolsköterska på Justus- och Alvar Gullstrandgymnasiet, Alf Fredriksson och Hanna Eckerbom socionomer på Pluto, Nils Johansson socionom på 7:an, Isabella Clevenhag skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet, Eva Andersson polisinspektör, Frida Anderö socionom på Ungdomsgruppen samt till personal på NOVA som varit till hjälp under vårt observation.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Huvudmål för den svenska narkotikapolitiken är narkotikafritt samhället. All icke medicinskt bruk av narkotika är förbjudet i Sverige enligt lag. Det svenska samhället accepterar inte narkotika som rusmedel (Goldberg, 1993). Landskrona kommun arbetar enligt Riksdagens handlingsplan där målet för den svenska narkotikapolitiken skall vara ett narkotikafritt samhälle. För att handlingsplanen skall kunna genomföras är det viktigt att myndigheter, landsting, frivilligorganisationer samt kommuner samarbetar.

Undersökningar visar att av de ungdomar som någon gång har provat narkotika ligger statistiskt sett pojkar betydligt högre än flickor. 1991 var siffran tio procent för pojkar och fem procent för flickor. 1996 har de siffrorna stigit till elva procent för pojkar och sju procent för flickor. Under 2000 har de siffrorna ökat ytterligare sexton procent för pojkar och åtta procent för flickor (CAN, 2003). Dessa årliga rapporter uppmärksammar den stigande konsumtionen av narkotikaanvändningen bland ungdomar. Narkotikadebuten sker i unga år då ungdomen inte anses ha full förmåga att se konsekvenserna av sina handlingar. När narkotikamissbruk har etablerats är det svårt att få missbrukaren att sluta med droger (Svensson, 1998).

Vi förstår att det är en stor problematik för samhället. Vi ställde oss frågande till hur och om Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar 15-18 år? För att få svar på frågan tog vi kontakt med två kuratorer på gymnasienivå samt en personal på Fält-, och fritidsgruppen. Vi ville även ta reda på om det fanns något samarbete mellan olika yrkesgrupper inom Landskrona kommun. För att få helhetsbilden av hur man arbetar med dessa frågor i Landskrona har vi intervjuat två kuratorer, personal från socialtjänsten samt en polis. Man kan diskutera prevention på tre nivåer: primärprevention, sekundärprevention och tertiärprevention (Goldberg, 1993). Dessa tre har vi utgått från för att besvara våra frågeställningar.

1.2 Syfte och frågeställningar

1.2.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar 15-18 år. Vi vill ta reda på vilka olika arbetsgrupper som

aktivt arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar 15-18 år i Landskrona kommun. Vi vill undersöka hur de professionella arbetar när de arbetar preventivt, vad de gör då de upptäcker att en ungdom provat/använt narkotika, vad de gör efter upptäckten samt hur samarbetet ser ut mellan de olika aktörerna.

1.2.2 Frågeställningar

Hur arbetar de olika yrkeskategorierna med drogpreventivt arbete bland ungdomar 15-18 år?

Hur går de olika yrkeskategorierna till väga då missbruk har upptäckts?

Finns det något samarbete mellan olika aktörer i Landskrona kommun?

1.3 Centrala begrepp

Prevention – förebyggande, förhindrandearbete.

Primärprevention - allmänt förebyggande insatser som syftar till att förhindra problemutveckling hos barn/ungdomar utan att insatsen riktas till någon speciell grupp (Hindeberg, 1999).

Sekundärprevention - innebär att insatserna riktas mot särskilda riskgrupper, där problem annars kan utvecklas eller förvärras (Hindeberg, 1999).

Tertiärprevention - insatser som riktar sig mot individer som redan har problem i syfte att ge hjälp och förhindra att problemen fördjupas (Hindeberg, 1999).

2. Metod

För att söka information har vi valt att använda oss av sekundärdata, intervjuer med låg grad av standardisering samt använder vi oss av ostrukturerad observation (Patel & Davidsson, 1994).

Vi hittade centrala områden som gjorde det möjligt för oss att precisera vårt problem. Vi organiserar vår text utifrån dessa områden genom att beskriva den kunskap som finns i vart och ett. Tidigare forskning har vi hämtat från litteraturen och dels från tidigare undersökningar inom området (Patel & Davidsson, 1994).

Vi har valt att använda oss av intervjuer med låg grad av standardisering där våra frågor lämnar maximalt utrymme för intervjupersonerna att svara inom. På så sätt är intervjupersonerna fria att tolka frågorna utifrån sin egen inställning och erfarenhet (Runa & Davidsson, 1994). För att intervjupersonerna skulle veta vad vi ville ha svar på berättade vi om vårt syfte och ställde några frågor utifrån en intervjuguide (se bilaga 1).

Observationer kan berätta vad människor gör, vilket kan skilja sig från vad människor säger att de gör i naturliga situationer i samma stund som de inträffar (Halvorsen, 1992). Med observationen vill vi inte bara iakttä fysiska handlingar utan även verbala yttranden, relationer mellan individer, känslouttryck och liknande. För att få bred insikt och helhetsförståelse valde vi att göra en ostrukturerad observation. Vid ostrukturerad observation är syftet att man skall kunna inhämta så mycket information som möjligt kring ett visst problemområde. Det finns inte något utprovat observationsschema, man vill registrera allt (Patel & Davidsson, 1994). Ostrukturerad observation kan vara direkt eller indirekt. Vi valde direkt observation som innebär att de observerade vet om att de blev observerade och vad syftet är med observationen (Halvorsen, 1992). I observationen har vi valt att vara kända men icke deltagande i arbetet. Vår roll är klart definierad som observatör och vi befinner oss utanför det aktuella skeendet (Patel & Davidsson, 1994).

2.1 Fördelar och nackdelar med metoden

Fördelar: Fördelen med känd icke deltagande observation är att man har möjlighet att fånga upp de observerades totala situation och latenta beteendemönster. Forskaren är själv närvarande när händelserna äger rum och är på så sätt förstahandskälla. De observerade studeras i sitt sociala sammanhang, vilket möjliggör en helhetsförståelse.

Genom personlig intervju med låg grad av standardisering kommer man närmare intervjupersonen och dess arbetsuppgifter. Man kan tydliggöra frågor och på så sätt motverka missförstånd. Man är mer inriktad på att förstå den intervjuades reaktioner/agerande. Den som intervjuas vet inte heller vilka frågor som kommer att ställas längre fram i intervjun och därmed kan inte svar på tidigare frågor påverkas av frågor som kommer senare (Halvorsen, 1992).

Nackdelar: Svagheten med känd icke deltagande observationsmetoder är kontrolleffekten. Människors beteende kan påverkas av det faktum att de vet att de observeras. En annan

begränsning med observation är att det sällan går att göra observationer av ”privata” interaktioner, man kan endast observera interaktioner som utspelar sig i ”nuet” (Halvorsen, 1992).

Det negativa med intervjuer med låg grad av standardisering är att det kan vara svårt att sätta in intervjuaren i speciella fack eftersom det kan förekomma små och stora skillnader. Förväntan på ett visst svar kan göra det svårare för intervjupersonen att ge ett ärligt svar. Intervjuledaren kan styra intervjun i en viss riktning t.ex. genom att tydligt göra eller ställa frågorna på ett sådant sätt att man får det svar man vill ha. Även personligheten och arbetssättet kan påverka intervjuret (Halvorsen, 1992).

2.2 Etiska överväganden

Intervjuerna fick möjlighet att avstå från att bli inspelade på band. Före respektive intervju hade vi haft kontakt med vederbörande som informerades om syftet med vår intervju. Det är viktigt att intervjupersonen själv tar ställning till sin medverkan.

Etniska överväganden: informera om vem som kommer att ta del av undersökningen och att materialet från intervjun behandlas förtroligt. Vi kommer att kasta banden från intervjuerna efter det att vårt arbete är färdigt. Intervjuerna som deltog i undersökningen kommer att få ett exemplar av vår uppsats. Vid den deltagande observationen var alla berörda personer informerade om att observationen pågick.

Vi har valt att använda intervjuernas och arbetsplatsernas riktiga namn. Vi har i efterhand ringt runt till de berörda och frågat om de ville stå med i uppsatsen med deras riktiga namn. Alla berörda personer godkände och ville det.

2.3 Bearbetning av intervjuerna och deltagande observationen

Under intervjuerna använde vi oss av en diktafon, för att kunna skriva ut den bandade intervjun till skriftlig text. Att strukturera materialet i en text ger överblick och är i sig början till en analys.

Bearbetningen av intervjuerna började med att vi skrev ner vad som hade sagts. Intervjuerna var 45-60 minuter långa. Det tog oss några timmar att skriva ut intervjuerna. Efter utskriften började bearbetningen av resultaten. Vid sammanfattningen av intervjuerna valde vi att

använda oss av fyra kategorier, preventivt arbete, upptäckten, efter upptäckten samt samarbetet. Vid analysen av vårt material valde vi att använda oss av tre frågor. Hur man arbetar preventivt med narkotika frågor, hur de går till väga då de upptäcker att den unge provat/ använt droger samt hur samarbetet ser ut och vi utgår från primär-, sekundär- och tertiärnivå. Vi tog del av sekundärdata för att öka tillförlitligheten i resultatet av undersökningen.

2.4 Urval

Vi har valt att undersöka hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar 15-18 år. Narkotikamissbruk är ett stort ämnesområde och därför har vi fått göra tydliga avgränsningar. Vi har valt att skriva om ungdomar 15 – 18 år eftersom att vi tror att det är då som många ungdomar söker sin identitet i olika grupper i samhället och där kan droggkulturen finnas med som ett hot. Vi ser det som mycket intressant att undersöka hur kommunen arbetar med dessa frågor, eftersom vi bägge två bor i Landskrona kommun. Landskrona är en stad i nordvästra Skåne med cirka 36000 invånare.

De personer/arbetsplatser vi först valde att intervjua var Petra Lundmark kurator på Justus Tranchellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet, Isabella Clevenhag kurator på Elise Malmrosgymnasiet samt Jörgen Patriksson på Fält-, och fritidsgruppen där ungdomshuset NOVA ingår. Vi valde dem för att de dagligen kommer i kontakt med ungdomar 15-18 år. Under dessa intervjuer fick vi upplysning om vilka fler personer/arbetsplatser som arbetar med ungdomar och därför skulle kunna vara till stor betydelse för vår uppsats. Petra Lundmark ansåg att skolsköterskan också skulle vara med på intervjun, eftersom det är hon som har hälsosamtal med eleverna och på så sätt har del i det preventiva drog arbetet med eleverna.

På intervjun med kurator Petra Lundmark och skolsköterska Lotta Zaphf blev vi tipsade om att ta kontakt med polisinspektör Eva Andersson som arbetar med att utreda brott bland ungdomar under 18 år. Då vi intervjuade Jörgen Patriksson på Fält-, och fritidsgruppen pratade han mycket om samarbetet med öppenvårdsmottagningen Pluto och om deras verksamhet. Vi ansåg att det kunde vara ett ställe som skulle ge oss mycket information om hur preventivt narkotika arbete kan bedrivas för ungdomar. Efter intervjun med Jörgen Patriksson på ungdomshuset NOVA, kände vi att det hade varit till stor hjälp för oss, att förstå hur personalen arbetar och möter ungdomarna på NOVA, genom observation. Vi fick

möjligheten att en vardagskväll vara med och delta tillsammans med personal och ungdomar på ungdomshuset NOVA.

När vi intervjuade kurator Isabella Clevenhag berättade hon om verksamheten 7:an, som är en del av familjeenheten och som arbetar inom Elise Malmros gymnasiet. De arbetar med en liten samling ungdomar, som på något sätt inte går på ett nationellt program.

Gemensamt för de vi intervjuade var att de på något sätt hade kontakt/samarbete med ungdomsgruppen inom socialtjänsten. För att få helhetsperspektiv på hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar och hur samarbetet ser ut valde vi att kontakta ungdomsgruppen, för en intervju med någon av socionomerna.

Här är en kort beskrivning av de verksamheter och arbetsuppgifter våra intervjupersoner har.

Fält- och fritidsgruppen

De är 12 stycken som arbetar där de, flesta är fritidsledare, det finns någon socionom, en personalvetare, en datatekniker. Utbildningen på personalen är varierande.

NOVA är en fritidsgård där ungdomar kan vistas på kvällar och helger tillsammans med andra ungdomar och ledare. Ungdomarna kan få prova på olika fritidsaktiviteter.

Justus och Alvar Gullstrand gymnasiet

Kurators uppgift är den att lämna information, ge råd, hjälp och stöd i personliga, sociala och studieekonomiska frågor till elever och föräldrar.

Skolsköterskans huvudsakliga uppgifter är att ge eleverna hjälp till självhjälp vid arbetsrelaterade problem och tillsammans med eleverna bevaka arbetsmiljön. Hon bjuder in alla elever i årskurs 1 till ett enskilt hälsosamtal under första läsåret. Deltar i elevvårdskonferenser och arbetslagsmöte. Samarbetar med lärare kring elever i svårigheter. Utför första hjälpen vid olycksfall och tar hand om elever som blir akut sjuka.

Pluto

Pluto är en öppenvårdsmottagning riktad till ungdomar 13-24 år, vilka har risk för eller redan har utvecklat ett beroende av alkohol och narkotika. Pluto vänder sig även till föräldrar för

stöd och rådgivning. Pluto kan erbjuda information, rådgivning, behandling samt hälsosamtal. Det är två socionomer och en sjuksköterska som arbetar där. Pluto är en del av vuxenförvaltningen och har sekretess. Man kan komma anonymt men Pluto lyder under socialtjänstlagen och har därmed anmälningsskyldighet.

7:an

7:an är en liten undervisningsenhet inom det individuella programmet på Elise Malmrosgymnasiet som går under socialtjänstens familjeenhet. Verksamheten vänder sig till elever som av olika skäl önskar helt individuell undervisning och helt egen studietakt. Verksamheten rymmer maximalt sex elever och personalen består av en pedagog och två socionomer.

Stor vikt läggs vid gemensamt arbete elever, vuxna och vid föräldrasamarbetet. Stora möjligheter finns att varva praktik och annan praktisk verksamhet med teoretisk undervisning. Som regel är eleven inskriven ett läsår. Målsättningen för eleverna är att kunna övergå till individuella programmet eller att komma in på nationellt gymnasieprogram eller börja på annan planerad sysselsättning.

Elise Malmrosgymnasiet

Där bistår kuratorn i elevomsorgsarbetet med psykosocialt arbete på individ-, familje-, grupp- och organisationsnivå, genom att, medverka till förebyggande elevomsorgsinsatser. Vid behov delta i utvecklingsarbete med arbetsklimat i elevgrupper, ta ansvar i enskilda elevärenden där psykosocial kompetens är nödvändig. Samverka med specialister inom det sociala området och angränsande områden utanför skolan samt att handleda personal i elevomsorgsarbetet.

Ungdomsgruppen, ungdomar 13-20 år

Gruppen består av sex socionomer och har en projektledare och en samordnare knutna till sig. De arbetar både med utredningar och behandlingsarbete med ungdomar (13-20 år) och deras familjer. Till ungdomsgruppen vänder man sig om man är i behov av stöd och hjälp som förälder eller ungdom. Det kan t.ex. handla om att man som förälder är i behov av råd och stöd kring sina ungdomar i hemmet eller t.ex. gällande skolgång, kompisumgänge, eller misstankar om droganvändning. De tar också emot anmälningar beträffande brister och missförhållanden kring ungdomar. Ungdomsgruppen gör utredningar enligt 11 kap 1 §

socialtjänstlagen, där de i samarbete med familjen tar reda på hur problemen ser ut och vilka behov av stöd och hjälp som finns, för att sedan kunna komma fram till vilken insats som passar bäst. Insatserna kan variera mellan samtalskontakter av olika slag, familjesamtal, kontaktpersoner, kontaktfamiljer, gruppverksamhet och ett varierat utbud av öppenvårdsinsatser, familjehemsplaceringar, institutionsvård etc. Ungdomsgruppen arbetar, så långt som det är möjligt, med familjernas egna kompetenser och resurser. En modell som de kan använda för att söka dessa resurser är familjerådslag.

Polisen

Eva Andersson arbetar som polisinspektör i Landskrona. Hennes huvudsakliga uppgifter är att utreda brott bland ungdomar under 18 år.

2.5 Resultatens tillförlitlighet

Vårt syfte är att genom intervju med låg grad av standardisering och ostrukturerad observation samla in relevant data angående det preventiva arbete som bedrivs för ungdomar 15-18 år i Landskrona. Med den typ av intervju och observation som mätmetod bör vi sannolikt ha en stor möjlighet att undersöka forskningsobjektet utan att dess personlighet behöver bli påverkad av själva forskningsmetoden. De intervjuade får själv uttrycka och fokusera på det som han/hon finner centralt. Vi menar att validitets krav här borde vara säkrat när intervjuernas och observationens tolkning står i ett pålitligt förhållande till informanternas verklighet. Validitet i vårt arbete stämmer med våra undersökningar, vi har undersökt de arbetsplatser och intervjuat de yrkeskategorier som var av intresse för vår uppsats. Validitet innebär att man verkligen har undersökt det man ville undersöka och ingenting annat (Thurén, 2003).

Vi har använt oss av intervjuer med låg grad av standardisering. Det kan vara en osäker metod, eftersom det som intervjupersonen säger kanske inte stämmer överens med verkligheten. Vi har valt att göra en ostrukturerad observation på ungdomshuset NOVA, vi vill på detta sätt bestyrka det som har sagts i intervjun. Förhållande mellan intervju och observation ger en god situationsreliabilitet i verkligheten. Under vår observation behöver de observerade inte engagera sig i vårt arbete men vårt deltagande kan påverka deras arbetssätt. Vi förstår att vi inte har kunnat registrera allt som har hänt på NOVA den kvällen vi var där. Personalen har rutin på sitt arbete och vet precis var de ska vara i rätt tillfälle då det händer något, något som vi inte hade möjlighet till. Ungdomarna och personalen rör sig i hela

byggnaden och vi har endast kunnat vara med om en bråkdel. Vårt urval av intervjupersoner intygar vi med deras namn för att kunna styrka reliabiliteten samt ha möjlighet att återkomma vid eventuella otydligheter. Reliabilitet innebär att mätningarna är korrekt gjorda. Vår undersökning bygger på ett representativt urval av personer. Undersökningen har hög reliabilitet om flera undersökare som använder samma metod kommer fram till samma resultat (Thurén, 2003). Vi kan inte påstå att vårt arbete har hög reliabilitet eftersom det inte finns någon tidigare forskning på vårt undersökningsområde.

2.6 Fortsatt framställning

Fortsättningsvis kommer vi i kapitel 3 att ta upp tidigare forskning. Vi har valt att ge en kort skildring av den svenska narkotikapolitiken. Därefter i kapitel 4 går vi in på teoretiska utgångspunkter där vi utgår från primär-, sekundär- och tertiärprevention. Utifrån dessa tre begrepp ger vi en beskrivning av hur man kan arbeta med, droginformation, olika aktörer så som skola, föräldrar och andra vuxna samt polisen.

Efter litteraturdelen presenterar vi i kapitel 5 vår intervjusammanfattning. Vi börjar med en presentation av hur de olika yrkesgrupperna arbetar med det preventiva arbetet. Därefter beskriver vi vad personalen gör då de upptäcker att någon ungdom provat/använt narkotika samt hur de går till väga med problemet. Vi avslutar intervjusammanfattningen med att redovisa hur och med vilka samarbetet bedrivs. Detta avsnitt avslutas med en sammanfattning av vår observation.

I kapitel 6 redovisar vi vårt analysresultat. I analysen har vi även här utgått från primär-, sekundär- och tertiärprevention. Utifrån dessa har vi analyserat hur det preventiva arbetet bedrivs, vad personalen gör och hur personalen går tillväga då någon ungdom har provat/använt narkotika samt hur samarbetet ser ut. I kapitel 7 avslutar arbetet med vår slutliga diskussion, i kapitel 8 kommer vår käll- och litteraturförteckning i kapitel 9 är vår intervjuguide och i kapitel 10 finns våra bilagor.

3. Tidigare forskning

3.1 Sveriges narkotikapolitik

Under en lång tid såg man genom fingrarna på innehav, missbruk och försäljning av narkotika. 1965 skaffades narkotikan genom att läkare skrev ut detta på recept (Lind m.fl.,1982). Narkotikabruket i Sverige började få spridning först i början av 1950-talet. Den

svenska narkotikastrafflagen är relativt ny, den kom till 1968. Den primära preventionen speglas i den svenska lagstiftningen. Förslagen i narkotikastrafflagen var att utveckla drogfri behandling, informera om narkotika, utöka polisen och tullen och öka straffsatserna för grovt narkotikabrott. Ett narkotikafritt samhälle är sedan 1970-talet det uttalade huvudmålet för svensk narkotikapolitik. Vi accepterar inte att narkotikan integreras i samhället och vi strävar efter ett samhälle där narkotikamissbruk förblir ett socialt oaccepterat beteende (Goldberg, 2005).

Genom lagstiftningen vill Sverige kontrollera drogkonsumtionen i landet. Forskare Ted Goldberg (1993) väljer att utgå från professor Nils Bejerots doktorsavhandling, i vilken det förs fyra teser om kontrollpolitikens möjligheter att minska narkotikamissbruket. Bejerot indelade den svenska drogpolitiken fram till 1970 i fyra kontrollpolitiska faser:

1. *Traditionellt restriktiv drogpolitik* – fördes fram till april 1965 och präglades av en försiktig attityd från myndigheter till legal förskrivning av riskabla droger,
2. *Liberal drogpolitik* – kännetecknades av en positiv attityd från myndigheter till legal förskrivning av droger, det har pågått fram till 1967, efter 1967 upphörde det eftersom rätten till legal förskrivning drogs in,
3. *Återgång till traditionellt restriktiv narkotikapolitik* – sträckte sig mellan 1967 och 1968 och innebär en återgång till fas ett, skillnaden är att från 1968 skärptes straffsatserna för vissa narkotikabrott och antalet narkotikapoliser fyrdubblades mellan 1965 och 1968,
4. *Extrem restriktiv narkotikapolitik* – sträckte sig mellan 1969 till juni 1970, under den tiden utökades det högsta straffet för narkotikabrott till sex år och man tillät telefonavlyssning vid narkotikaspaning (Goldberg, 1993).

Den sekundära preventionen har också sin formulering i den svenska narkotikapolitiken. Ändringen av lagstiftningen skulle minska användningen av narkotika. Under 1972 höjdes maximistraffet för grovt narkotikabrott till tio års fängelse och under 1981 höjdes även minimistraffet för grovt narkotikabrott från ett till två års fängelse. 1985 ersattes uttrycket narkotikaförseelse med ringa narkotikabrott, samtidigt höjdes maximistraffet för sådant brott till fängelse i högst sex månader. 1993 infördes fängelse i högst sex månader som straff för innehavande av eget bruk. Detta möjliggjorde för polisen att ta blod – och urinprov vid misstanke om eget bruk (CAN, 2003).

I Sverige är tillgången till narkotika stor, alla preparat finns att få tag på men mest i storstäderna. Man kan konstatera en tydlig narkotikapositiv trend under 1990-talet, men majoriteten av ungdomarna är fortfarande emot att prova narkotika. Den lokala förekomsten av droger kan bero på närheten till gränser där smuggling sker. Det har förekommit att droger har sålts på Internet, där man även har propagerat för cannabis och partydroger. De flesta ungdomar som prövar droger gör det tillfälligt. Av de ungdomar som rökt cannabis i yngre tonår är det en av fem som fortsätter i övre tonåren och av dem som fortsätter är det 92 procent av dem som slutar när de går in i vuxenlivet. Många av dem som går vidare till andra droger har cannabis varit första experimentella drogen (Johansson, Wirbing, 1999).

Den tertiära preventionen går ut på att förhindra att narkotikaproblem fördjupas därför har man stiftat ytterliggare nya lagar. Den 1 april 1999 kom en ny lag om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Lagens syfte är att åstadkomma en effektivare kontroll av nya droger. Trots den nya narkotikalagen har det inte ansetts möjligt att narkotikaklassa alla substanser som missbrukas i berusningssyfte. Lagen skall öppna möjlighet att ingripa mot varor, som p.g.a. sina verkningssegenskaper, utan att utgöra narkotika, dopningsmedel eller godkända läkemedel, medför fara för människors liv eller hälsa. För att en vara skall omfattas av lagen krävs det att den används eller kommer att användas i berusningssyfte eller påverkanssyfte. Norström, som är kammarrättsråd vid Kammarrätten i Stockholm, menar att genom lagen öppnades möjligheter till kontroll av vissa kemiska ämnen som används i berusningssyfte, men där kriterierna för narkotikaklassificering inte är uppfyllda. De varor som omfattas av lagen får inte införas till landet, överlåtas, framställas, förvärvas eller innehas (Norström, m.fl., 2004).

I januari 2001 överlämnade Narkotikakommissionen sitt slutbetänkande (SOU 2000:126). Kommissionen fann bl a att balansen mellan förebyggande insatser, vård och kontrollåtgärder hade rubbats och att kontrollåtgärderna hade kommit att dominera alltmer under 1990-talet (CAN, 2003)

Våren 2002 godtog Riksdagen en proposition om en nationell handlingsplan mot narkotika, där sägs att målet för den svenska narkotikapolitiken även i fortsättningsvis skall vara ett narkotikafritt samhälle. För att genomföra handlingsplanen är samarbetet mellan myndigheter, kommuner, landsting, frivilligorganisationer m fl. en viktigt huvuduppdrag (CAN, 2003).

4. Teoretiska utgångspunkter

Forskare Bengt Svensson (2005) finner att den svenska narkotikapolitiken alltid har lagt stor vikt på prevention, både genom att försöka minska tillgången och att reducera efterfrågan. Man brukar dela in preventivt arbete i tre typer så som primär, sekunder och tertiär prevention. Det behövs åtgärder på alla nivåer för att förebygga att människor börjar med narkotika (Svensson, 2005).

4.1 Primärprevention

Primärprevention insatserna vänder sig till hela befolkningen för att förhindra att narkotikaproblem överhuvudtaget uppstår. Detta gör man genom polis, tull eller genom information och opinionsbildning. Att skapa drogfria miljöer för ungdomar är en viktig del i det förebyggande arbetet. Det är också viktigt att föröka skapa goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar så att de är glada och harmoniska med sig själva utan att använda droger. Primärprevention kan vara information om nackdelarna med att använda narkotika och dess risker. I dagens samhälle har vi städer där det finns områden med en hög andel fattiga invandrare och ungdomsgrupper. Många av dem ser inte någon framtid i skolan eller på den legala arbetsmarknaden. Då kan risken vara stor att de börjar med narkotikahandel. Verksamheten får fäste och fångar upp unga frustrerade människor. Svensson (2005) ser det som en god åtgärd att förbättra villkoren för människor i Sveriges fattiga bostadsområden.

Narkotikans ökning har medfört att nordiska länder (Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island) beslutat sig för att förbättra de preventiva insatserna. Ungdomar skall ses som den viktigaste målgruppen. För svenskarna är narkotikan ett av de stora sociala problemen i samhället. Ingen ungdom går säker och förebyggande insatser ska därför beröra hela ungdomsgruppen. I Sverige betonas nu i större utsträckning hälsofrämjande åtgärder än tidigare. Fokus flyttas från insatser riktade mot problemområden som missbruk till åtgärder som ska främja hälsa för alla (Svensson, 1998).

I det preventiva arbetet betonas genomgående i Sverige att insatserna har störst förutsättningar att lyckas när de genomförs på regional och kommunal nivå. Statliga insatser ska begränsas till initiering av verksamheter samt att uppmuntra lokala/regionala myndigheter att samordna insatserna. I Sverige har Folkhälsoinstitutet (FHI) har fått på regeringens uppdrag att leda och samordna det drogförebyggande arbetet. Socialstyrelsen

följer upp och utvärderar den behandlingsverksamhet som kommuner och landsting bedriver inom sjukvård, hälsovård och socialtjänst (Svensson, 1998).

Hindeberg (1999) har länge arbetat på Socialstyrelsen och är specialsakkunnig inom området utsatta barn/social barnavård. Hindeberg menar att förebyggande arbete ofta handlar om välmenande men med lite planlösa insatser. Ofta är det förebyggande arbete som skärs bort först då resurserna sjunker, trots insikten om vikten av tidiga insatser och en allmän strävan att prioritera det förebyggande arbetet. Man inriktar sig istället på det man måste göra och det som patienten/klienten frågar efter (Hindeberg, 1999).

Förebyggande arbete fodrar en mer offensiv hållning samt särskilda kunskaper, metoder och en noga genomtänkt strategi och det kan vara lika komplicerat arbete som utredning, diagnostik och behandling. Det ställer krav på såväl personal, ledning och politiker eftersom insatserna måste vara systematiska, långsiktiga och av god kvalitet för att ge någon effekt (Hindeberg, 1999).

Då man hör ordet förebyggande arbete leds tankarna till att det är problem under tonårstiden och vuxenlivet som ska förebyggas, det långsiktiga målet är således att individen ska utvecklas till en välfungerande samhällsmedborgare. De tidiga insatserna kan handla om att förebygga beteenden som kan orsaka problem i skolan eller i samhället i form av missbruk och kriminalitet (Hindeberg, 1999).

4.1.1 Droginformation

Skrämselpropaganda dominerade informationen som gavs till ungdomarna på 60-talet. Syftet var inte att ge kunskap som ungdomarna kunde arbeta med och dra egna slutsatser av utan det var att skrämna unga människor till att avstå från narkotika. Vad som framfördes i informationen då var sakfel, överdrifter snedvridningar och skräck. Man kunde visa en före och efter bild på en ungdom med rubriken före och då visades en fräsch ungdom sedan visade man samma ungdom med rubriken efter men då en bedrövlig uppsyn. Man ville på detta sätt lära ungdomarna vad som händer om man använder narkotika. Enligt Goldberg (2005) kan ANT-informationen (ANT= Alkohol, Narkotika, Tobak) på skolorna vara på ungefär samma nivå idag. Man visar bilder på ruttnande tandkött och tänder som håller på att lossna, utmärglande kroppar, blödande sår, man informerar och varnas för alla slags kval och för tidig död. För att detta ska förstärkas åker före detta storkonsumenter och poliser runt i

skolorna och berättar skrämmande historier samt utfärdar varningar. Skrämselpropaganda har liten eller ingen effekt på problematisk konsumtion. Har den någon effekt alls är den precis motsatt till det som uppges som målet. Skrämseltaktiken kanske gör att människor som inte vill skada sig själv blir rädda, och därmed avstår, det är inte dessa som riskerar bli storkonsumenter. De som har starka självdestruktiva drag- det vill säga de som löper större risk för att bli problematiska konsumenter - blir istället attraherade (Goldberg, 2005).

Skräckpropagandan har väckt ångest hos många föräldrar och orsakat mycket onödig oro. Många har blivit skräckslagna och inte vetat hur de kunde skydda sina barn och barnbarn, de har passivt accepterat åtgärder som hotar grundläggande fri- och rättigheter (Goldberg, 2005).

Skrämselpropagandan kan bidra till att det bildas en klyfta mellan generationerna. De vuxna närmar sig inte det känsliga ämnet narkotika med öppenhet, ärlighet och en vilja att förmedla kunskap. De inleder inte en dialog med ungdomarna där de visar respekt för tonåringarnas tankeverksamhet, erfarenhet och känslor. Det blir inget ömsesidigt utbyte, utan i stället predikas det. Budskapet är att de unga ska underkasta sig det de vuxna bestämmer. Nu är det inte så att de unga blir problematiska konsumenter bara för de vuxna förvränger när de talar om narkotika. Sättet de vuxna betar sig på vad gäller narkotikaområdet speglar ett mönster av lögn och förvrängningar som förekommer på många andra områden under barnets uppväxttid. Det som är det mest skrämmande med skrämselpropaganda är att de vuxna möter de unga med osanningar och diktat (Goldberg, 2005).

Det finns olika angreppssätt som använts i droginformation och vad vet vi om informationens effekter. Chock/skrämselmetoden, är en metod där man använder sig av till exempel anti-drogvideor, föredrag av före detta narkomaner eller affischkampanjer vars budskap är att väcka fasa. En annan metod är alternativhöj - approachen där försöker man ersätta spänningen i drogkonsumtionen med andra typer av risktagande så som till exempel bergsklättring, därmed skulle unga människor inte ha behov av droger (Goldberg, 2005). Om ungdomen har mål, håller på med aktiviteter och är engagerade i olika verksamheter är de mindre villiga att börja med droger (Svensson, 1998).

4.1.2 Aktörer

Det finns olika aktörer som på olika nivåer och med olika metoder är engagerade i preventivt arbete med ungdomar. Statliga myndigheter finansierar, sätter igång och utför preventiva insatser både på central och på lokal nivå. Det praktiska arbetet vilar på många olika aktörer så som sjukvård, skolpersonal, socialtjänst, idrottsverksamheter, fritidsgårdar, föräldrar och på ungdomarna själva. Polisen är också ofta aktiva vid preventivt arbete, främst som informatörer i skolan (Svensson, 1998).

Det finns olika samarbetsmodeller för att förebygga drogmissbruk i olika länder. Men det finns en gemensam modell "Community approach" som prefereras. Community approach innebär att olika myndigheter, yrkeskategorier och personer som har kontakt med ungdomar och samarbetar för att förbättra ungdomarnas livsförhållanden eller genom att arbeta gemensamt med en riskgrupp. Syftet är att förstå framträdande i oönskade beteenden som t.ex. drogbruk och drogmissbruk ska förebyggas eller uppskjutas. Samarbetsmodellen öppnade upp för informations- och erfarenhetsutbyte mellan de olika aktörerna.

Gemensamma utbildningar är viktiga, de förstärker samhörigheten och skapar en gemensam kompetens som underlättar samarbete i framtiden (Svensson, 1998).

I den Svenska Nationella handlingsplanen fastställs att det är svårt att få samarbete till stånd, framför allt när det gäller samarbete över myndighetsgränser och sektorgränser t.ex. fackliga och ideella organisationer. Olika syn och perspektiv leder till olika uppskattningar av vad som bör göras. Handlingsplanen understryker att man skall förtydliga varför, om vad och hur man ska samarbeta (Svensson, 1998).

4.1.3 Skola

Skolan är en central aktör i drogpreventionen. Ungdomar spenderar större delen av sin tid på skolan. Där befinner sig de unga under vuxnas tillsyn, de får kunskap och utsätts för fostran. Informationen om narkotika kan vara en del av t.ex. biologiundervisningen eller att det bjuds in utomstående experter tillfälligt till skolan för att informera om droger (Svensson, 1998).

Skolorna ska ha slutat med att ge information via skrämselfaktik och nu mera använda sig av information som är inriktad på att ge basfakta och påverka barns och ungdomars attityder till narkotika. Man vet inte i vilken utsträckning detta faktiskt är genomfört, det förekommer inga systematiska innehållsanalyser av droginformation i skolorna (Goldberg, 2005).

När man nu informerar om narkotika utgår man från något som kallas ansvarsfullt beslutsfattande. Det innebär att man tränar upp och diskuterar igenom hur man bör bete sig om man skulle bli erbjuden drog. Detta skulle ske via diskussioner (tvåvägskommunikation), rollspel och dramapedagogik. Att träna upp ungdomarna hur de borde bete sig är inte bättre än skrämselfpropagandan. Det rätta svaret är redan givet på förhand, på så sätt är det den vuxne som har bestämt det rätta och det är ingen tvåvägskommunikation. Man låter inte eleverna fatta självständiga beslut och kunna stå emot gruppträck (Goldberg, 2005).

VÅGA är ett utbildningspaket som började användas på högstadieskolor 1993. Syftet är att lärare och poliser ska träna eleverna att säga nej till droger. Detta gör man genom att öka deras kunskaper om droger och konsekvenserna av missbruk, kunna stå emot kamrattryck och mediepåverkan samt att bygga upp ungdomars kunskaper om olika tekniker för att kunna säga nej till droger (Goldberg, 2005). Det är alltså en träning av sociala kompetenser och självsäkerhet för att stå emot press från jämnåriga (Svensson, 1998). Man använder sig av rollspel, föreläsningar, diskussioner med mera i undervisningen. Då man har utvärderat VÅGA - programmet finns det inget belägg för att de elever som ingått i programmet har lättare att stå emot droger än andra elever. Det tycks heller inte ha någon avgörande betydelse för elevernas attityder till och bruk av droger för att polisen medverkat i den drogförebyggande undervisningen (Goldberg, 2005).

4.1.4 Föräldrar och andra vuxna

Föräldrar och andra vuxna och frivilliga organisationer har också en viktig roll i det preventiva arbetet. I Sverige satsar man på en speciell föräldrautbildning om narkotika. Föräldrar får lära sig att upptäcka symptom då barnen använt narkotika och hur de ska agera om barnen börjar använda narkotika. Viktiga aktörer är personal på fritidsgårdar och ungdomsklubbar, lärare, idrottsledare. De har en förmåga att påverka ungdomarna därför är de en målgrupp för statliga insatser som vidareutbildning och metodutveckling (Svensson, 1998).

4.1.5 Polisen

Polisen gör en aktiv insats i droginformationen. Det händer oftast inom skolans ram. Poliser har konsten att berätta en dramatisk historia och har förmågan att få ungdomarna att lyssna. I Sverige har många elever sett polisens narkotikaväska som innehåller äkta narkotika. Ofta använder ungdomar just polisens information som exempel på skrämselfpropaganda. Polisen

använder sig ofta av en narkotikabuss för att komma ut med information till miljöer där ungdomar finns t.ex. vintersportorter. Bussen är tillräckligt stor för att fungera som lektionssal. Informationen är upplagd som en föreläsning som tar upp trafik, alkohol och narkotika (Svensson, 1998).

4.2 Sekundärprevention

Enligt Svensson (2005) utgörs sekundärpreventionen av insatser som är riktade till personer i riskgruppen för att förhindra att beroende och att skador uppstår. Forskaren Ted Goldberg (2000) menar att man ska förhindra vidare utveckling av problemet och tidigt åtgärda det. Det kan rikta sig till riskgrupper såsom ungdomar och havande kvinnor (Goldberg, 2000). Man kan då sätta in riktade insatser som gängbearbetning och individualterapi (Svensson, 2005). Sekundärpreventionen behöver förbättras enligt Svensson (2005). Det sekundärpreventiva arbetet ska utgå från hälsofrämjande åtgärder för riskgrupper för att förhindra att beroende uppstår (Svensson, 1998). Informationen till ungdomar som finns i den omedelbara riskgruppen skulle kunna förbättras genom att använda unga före detta missbrukare för att förmedla trovärdiga kunskaper om riskerna med att använda narkotika. De personer som skulle vara ute och informera skulle få utbildning i hur man får igång en dialog kring droger och droglivet. Detta kräver att den före detta missbrukaren får uppbackning av erfarna socialarbetare. Det är viktigt att förebygga att syskon eller partners inte dras in i drogmissbruket. Det skulle man kunna förebygga genom stödinsatser och samtalsgrupper (Svensson, 2005).

4.2.1 Skola

Skolan har en unik möjlighet att identifiera och fånga upp barn som befinner sig i riskzonen. Ansvaret för att upptäcka barn i riskzonen åligger framför allt lärarna eftersom de möter barnen direkt. Ansvaret för stöd och hjälp delas mellan rektor, lärare och elevvårdspersonal. Elevvård är hela skolans angelägenhet, till den direkta elevvårdspersonalen brukar skolpsykolog, kurator, skolläkare och skolsköterska räknas. Elevvårdsteamerna bör ha kunskap om barns utveckling, mellanmänniska relationer, hur grupper och organisationer fungerar, vilka resurser som finns för stöd och hjälp i samhället med mera. Teamets allmäninriktade uppgifter kan vara elevinflytande, arbetet mot mobbing och utformning av krisplaner. Den direkta elevvårdspersonalen ska fungera som rådgivare till lärarna och när det gäller det direkta elevvårdsarbetet, göra utredningar beträffande elevers skolsvårigheter och medverka i

utarbetandet av åtgärdsprogram. För barn i riskzonen kan det vara av avgörande betydelse att det finns livskompetens och medmänsklighet i skolan som helhet (Hindeberg, 1999).

4.2.2 Föräldrar och andra vuxna

Vi vuxna kan inte hindra de ungdomar som bestämt sig för att pröva droger, men vi kan försöka möta dem med saklig information och ge dem ett allsidigt underlag för sitt beslut. Vi kan varken informera bort eller skrämja bort problematisk konsumtion av narkotika. Om vi i stället för att bara tala om hur det ska vara, kan man förhandla med ungdomen och på detta sätt visar man respekt för ungdomen (Goldberg, 2005).

Många gånger kan det vara så att föräldern är aktuell i till exempel missbrukarvården innan barnen är det. Därför bör det vara en självklarhet att vården underrättar sig om patienten/klienten har barn och hur de har det. Vuxenvården kan hjälpa till med att fånga upp barnen innan de tagit allvarlig skada. Patient/klienten kan stödjas i sin roll som förälder, barnet kan få direkt hjälp genom att informera om föräldrarnas missbruk samt genom att samarbeta med verksamheter för barn (Hindeberg, 1999).

4.3 Tertiärprevention

Tertiärprevention menas med att man försöker minska eller få personen att sluta använda droger. Enligt Goldberg (2000) ska man förhindra att problemet förvärras och att motarbeta kroniskt tillstånd eller återfall (Goldberg, 2000). För att minska riskerna med till exempel heroinmissbruket som Bengt Svensson skriver om kan man förklara för heroinmissbrukaren om hur farligt det är att injicera jämfört med att röka heroinet. Båda missbruksformerna har ett likvärdigt beroende men hälsoriskerna är betydligt större med att injicera (Svensson, 2005). För att det tertiärpreventiva arbetet ska lyckas är det bäst att det genomförs på regional- och kommunalnivå (Svensson, 1998).

För att förhindra spridning av heroin behövs narkomanvård och gatuhandeln behöver störas av poliser för att minska tillgången på heroin, men detta minskar inte efterfrågan. Det är svårt, dyrt och tidsödande att komma åt narkotikahandeln eftersom det är ett brott utan målsägande. Det är billigare att erbjuda en langare vård än att få fast honom via polisen (Svensson, 2005).

4.4 Sammanfattning

Man brukar dela in preventivt arbete i tre delar primär-, sekundär-, och tertiärprevention. Vi ha försökt att sätta in den litteratur vi har använt oss av i de tre olika preventionsnivåerna.

Primärpreventionen vänder sig till hela befolkningen. Drogfria miljöer för ungdomar är en stor del av primärpreventionen, det ställer höga krav på personal, ledning och politiker eftersom insatserna måste vara av god kvalitet. Skola, föräldrar, andra vuxna och polis är några av de aktörer som har en viktig roll i det preventiva arbetet eftersom de har en förmåga att påverka ungdomarna. Det finns olika teorier/metoder att använda sig av när man ger droginformation till ungdomar. Skrämselpropagandan har varit den dominerade metoden, men utan någon effekt. De som löper större risk för att bli problematiska konsumenter blir attraherade i stället för skrämde.

Sekundärpreventionen vänder sig till personer som befinner sig i en riskgrupp. Man ska förhindra vidare utveckling av problemet och tidigt åtgärda det. Här har skolan möjlighet att fånga upp de elever som befinner sig i riskzonen. För de eleverna kan det vara av betydelse att det finns livskompetens och medmänsklighet i skolan.

Tertiärpreventionen vänder sig till dem som redan använder droger. Man försöker få dem att sluta eller minska sin konsumtion av droger. Gatuhandeln behöver störas för att minska tillgången av droger, men det minskar inte efterfrågan.

5. Drogpreventivt arbete i Landskrona kommun, en intervjusammanfattning

För att få större insyn om hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotika arbete valde vi att redovisa hur de olika yrkesgrupperna arbetar med preventivt arbete. Där efter presenterar vi vad personalen gör då de upptäcker att någon ungdom provat narkotika samt hur de gått tillväga med problemet. Vi avslutar med att presentera hur samarbetet mellan dessa aktörer bedrivs samt sammanfattning av observationen på NOVA. Vi presenterar intervjusammanfattningen utifrån denna ordning.

Fält- och fritidsgruppen, ungdomshuset NOVA Jörgen Patriksson

Skolkurator Petra Lundmark och skolsköterska Lotta Zaphf på Justus Trancellgymnasiet, och Alvar Gullstrandgymnasiet

Pluto, Alf Fredriksson och Hanna Eckerbom

7:an, Nils Johansson

Skolkurator, Isabella Clevenhag på Individuella programmet

Polisinspektör, Eva Andersson

Ungdomsgruppen, socionom Frida Anderö

Observation på NOVA

5.1 Preventivt arbete

5.1.1 Fält-, och fritidsgruppen

I det drogforebyggande arbetet ser de ingen skillnad på dem som använder narkotika eller dricker alkohol det är samma problematik och jobbar med det så mycket de kan. Fält- och fritidsgruppen arbetar forebyggande med insatser kring drogfrågor och jobbar även mycket med social hälsa. Fritidsgården NOVA är öppen för hela Landskrona kommuns ungdomar mellan 13-18 år

NOVA har olika grupper där man kan få prova på olika saker som till exempel musik, kille/tjej grupper, ungdomskafé med mera. Det finns fyra arenor i centrala Landskrona där Fält- och fritidsgruppen arbetar med ungdomar, ett exempel kan vara att de arrangerar lite större arrangemang så som fotbollsturneringar, disco eller konserter. Fält- och fritidsgruppen säger att de har två mål i verksamheten, det ena är att ungdomarna ska få en meningsfull fritid, det andra är social bildning. På NOVA vill personalen att ungdomarna ska vidga sina vyer och träna sina relationer med vuxna. Personalen arbetar mycket med att skapa bra relationer till andra vuxna förutom föräldrarna och skolpersonalen. Jörgen Patriksson på Fält-, och fritidsgruppen ser det som viktigt att ungdomarna har en meningsfull vardag, sysslolösheten kan vara en inkörsport till drogande. Om föräldrarna inte har möjlighet att låta sina barn gå på någon fritidsaktivitet, är detta ett bra sätt att presentera dem olika fritidsalternativ och ungdomarna kan suga upp känslan av sysslolöshet.

I Landskrona är det ett generellt ungdomsproblem att många dricker alldeles för mycket i alldeles för unga år. Det är en väldig skillnad om vi kan få en 13 åring att göra sin första fylla när han/hon är 18 år i stället, då har vi vunnit mycket anser Jörgen Patriksson.

5.1.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet

På Justus-, och Alvar Gullstrandgymnasiet arbetar man inte med temadagar som man gjorde förr. De arbetar inte med skrämselfpropaganda, polisen kommer inte ut på skolan längre och visar sin ”knark väska”. De går inte ut med någon speciell information utan de jobbar mer individuellt. Deras filosofi är att om eleven mår dåligt är det större risk att hamna snett och att då komma in i fel umgänge. Mår eleven dåligt provar han/hon kanske narkotika för att döva den smärtan kuratorn och skolsköterskan hoppas att de ska kunna fånga upp eleven innan dom tar det steget.

Skolsköterskan har hälsosamtal med alla årskurs 1 elever där hon pratar om den psykiska, fysiska och psykosociala hälsan. I detta samtal tar hon reda på vad eleverna känner till om narkotika och hur väletablerat det är bland deras kompisar, på så vis får hon fram mycket information och kan skapa sig en helhetsbild av eleven.

Eftersom Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasierna är stora skolor (ca 700 elever) är kuratorn och skolsköterskan mycket beroende av att lärarna signalerar när det är något och de behöver kopplas in. Ansvaret för att upptäcka barn i riskzonen åligger framför allt lärarna eftersom de möter barnen direkt.

Det finns en skolvärd på skolan som är ute och rör sig bland eleverna och försöker kolla vad som händer på helgerna och fritiden. Skolvärden håller även koll på vad det är för bilar som kör omkring vid skolan, ser så att inte obehöriga är på skolans område. Är det oroligt på skolans område med många bilar som kör omkring brukar kuratorn och skolsköterskan kontakta polisen. Då kör de några runder omkring skolan sedan brukar det lugna ner sig.

5.1.3 Pluto

Pluto är ett projekt som varat i två år. Projektet är förlängt på ett år till. Meningen med projektet är att man ville nå ut till ungdomarna i ett tidigare skede och oroliga föräldrar ska kunna kontakta dem. Pluto arbetar med ungdomar som har testat droger eller dricker för mycket, ibland kan det bara vara misstankar, då tar dom ett drogtest. Skulle det inte visa något på drogtesten kan de ändå jobba med ungdomen eftersom det finns som en tanke och kanske är i riskzonen.

5.1.4 7:an

Eleverna som går på 7:an kan vara där av olika anledningar och som av olika skäl inte platsar på andra ställen på gymnasiet. Det kan till exempel vara de som är mobbade, de som är mobbare, de som använder narkotika och sysslar med kriminalitet, de som är hotfulla och vrånga mot personalen och mot andra elever, det handlar om de elever som har det svårt överhuvudtaget i skolan. Personalen har ett läsår på sig att bygga upp något, eleverna går oftast inte mer än ett läsår på 7:an. Målet är att någon annan form av planering ska vara klar. Läromedelsinsatsen är godkänt i nionde klassens kärnämne. Personalen på 7:an lägger stor vikt på vardaglig uppfostran, etik och moral, nutidsorientering, lokaltidningar och nyheter både vad som händer här runt omkring och vad som händer i världen.

Personalens filosofi på 7:an är den att även om föräldraskapet många gånger fått sina tårnar på olika sätt så är det ändå föräldrarna som i regel är viktiga personer för tonåringen. Det gäller att ta vara på det och bygga upp kraschade relationer och få både föräldern och ungdomen att tro på varandra igen.

5.1.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet

Kuratorn på Elise Malmrosgymnasiet arbetar med något som hon kallar *verktygslådan*.

Skolsköterskan på skolan har undervisningar som kallas för *glödundervisning*.

Skolsköterskans undervisningar är schemalagda för olika klasser, dessa undervisningar innehåller bland annat droginformation och filmer. Under dessa undervisningar diskuterar man också droger och droganvändningen.

Verktygslådan är en undervisning där eleverna pratar och utgår från sig själv. Just nu arbetar eleverna med ”mina resurser”. Skolkuratorn intervjuar, pratar och träffar ofta eleverna, utifrån dessa möten arbetar hon fram olika begrepp och tema som de gemensamt pratar om under nästa träff. Ett av hennes tema var ”personlig mognad”. Hon ställer frågor och går tillsammans med eleverna genom olika begrepp som har anknytning till dagens tema. Syftet är att stärka elevers självförtroende.

Kurator Isabella Clevenhag säger: *Ju mera jag vet om mig själv och ju starkare jag är, ju lättare har jag kanske att säga nej till droger, när jag blir bjuden på någonting*. Kuratorn menar att ungdomarna måste lära sig att själv ta ställning och de måste bygga upp en sorts motståndskraft inne i sig själva.

På Elise Malmros gymnasiet har det inte förekommit något beslagstagande av droger och inga misstankar om att det finns narkotika i någon elevs skåp.

5.1.6 Polis

Polisen i Landskrona är inte längre ute på skolorna och pratar om preventivt arbete när det gäller narkotika. Polisinspektören tycker att det är synd eftersom det finns stort mörkertal. Av de ungdomar som håller på med narkotika är det endast en bråkdel som polisen kommer i kontakt med. Hon tycker att det är bekymmersamt att droganvändandet bland flickor har ökat markant.

Polisen är medveten om att det inte finns så mycket information på skolorna om narkotika. Orsaken till att polisen inte längre är ute på skolorna och informerar är att det inte finns några resurser till det. Eva Andersson ställde i våras (2005) upp ideellt på en av Landskronas skolor för att informera föräldrar om droger. Det kom inte många föräldrar och intervjupersonen tycker att det är rätt dåligt. Hon anser att föräldrarna borde vara mer vaksamma på sina ungdomar då det gäller haschrökning och menar att föräldrarna ibland är för godtrogna. För många föräldrar kommer det som en chock då ungdomen åker fast för ringa narkotika brott och drogtesten är positiv.

5.1.7 Ungdomsgruppen

Ungdomsgruppen bedriver inget preventivt arbete eftersom de inte har någon möjlighet till det. Ungdomsgruppen går inte aktivt ut och informerar om sin verksamhet, dom finns till för dem som verkligen behöver deras hjälp. Ungdomar som har problem ska i första hand vända sig till skolkuratören eller till Fält-, och fritidsgruppen. Vår intervjuperson tycker att det största preventiva arbetet bedrivs av Fält-, och fritidsgruppen. Målet för ungdomsgruppen är att få ungdomen att sluta använda droger och få den unge drogfri.

5.2 Upptäckten

5.2.1 Fält-, och fritidsgruppen

NOVA och Fält- och fritidsgruppen är mycket tydliga med att deras arenor är drogfria. Det är svårare att se om någon ungdom är påtänd än om de har druckit alkohol, har de druckit alkohol testas de med alkometer. Om någon ungdom är berusad eller påtänd pratar personalen med personen och ber honom/henne att lämna stället, detta gör de oavsett om det

handlar om en öl eller andra droger. Om personen är riktigt berusad ringer personalen hem till föräldrarna. Eftersom NOVA är ett populärt ställe att vara på så är det straff nog att få gå hem. Personalen har ett samtal med den unge på kvällen då det hänt men även nästa gång de stöter på den unge. I samtalet med den unge berättar personalen att de ser väldigt allvarligt på det som hänt och markerar oron och allvaret. Personalen frågar varför personen har druckit och om det finns något problem som de kanske kan hjälpa till med. Personalens insats handlar om ett erkännande av den unge för honom/hennes skull och försöka få den unge att förstå vad han/hon håller på med och vart det leder.

Upprepas händelsen tar personalen kontakt med föräldrarna. Personalen ber ungdomarna att själva gå hem och berätta det för sina föräldrar, för inom någon dag kontaktar personalen föräldrarna och då är det bra om de redan vet vad som hänt.

Skulle det gå rykten om att någon ungdom skulle använda narkotika blir personalen mer observant på honom/henne. Den i personalen som känner ungdomen bäst får det i uppdrag att vid tillfälle prata med honom/henne. Säger ungdomen att han/hon har druckit alkohol eller provat narkotika försöker personalen gå vidare med det och vänder sig då till Pluto.

5.2.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet

Det finns en drogplan (se bilaga 2) inom gymnasieförbunden Landskrona, Kävlinge och Svalöv, där är det samma drogpolicy som gäller. I drogplanen står det att skolorna inte accepterar att eleverna använder alkohol eller andra droger eller att eleverna kommer till skolan och är påverkad. Då följer skolan sin handlingsplan. Handlingsplanen gäller också vid misstanke. Det kan vara så att lärarna signalerar att eleven exempelvis är trött, har ströfrånvaro, är lättirriterad, då har de med det när de kallar till samtal. Det är lärarna som är ögonen utåt som sedan informerar till kuratorn och skolsköterskan, om lärarna inte tar tag i det själv.

Skulle det komma upp något om alkohol och droger på hälsosamtalen med skolsköterskan informeras kuratorn om det. Skolsköterska och kurator arbetar då tillsammans och följer handlingsplanen så gott det går.

Ibland får de höra att någon elev är orolig för en kompis att han/hon dricker för mycket eller använder droger, då kallar skolsköterskan till ett hälsosamtal och försöker då luska fram hur det står till.

5.2.3 Pluto

Pluto erbjuder ett paket där de träffar hela familjen samt den som har aktualiserat ärendet. De träffar den unge tre gånger och arbetar lösningsfokuserat, den unge får även träffa sjuksköterskan för ett hälsosamtal. Detta är den första delen, flera väljer att fortsätta men många ungdomar som kommer till Pluto är inte riktigt motiverade men det är föräldrarna som vill träffas. Då är det viktigt att inte erbjuda något som är för stort, men ändå är något. Några fortsätter ganska så länge. Under de första tre träffarna kan det hända ganska så mycket och familjen känner att det har blivit bra och vill fortsätta på egen hand. När det gäller ungdomar kan det ske förändringar ganska så snabbt.

5.2.4 7:an

Socionom Nils Johansson berättar att skolan har en policy som beskriver hur personal på skolan ska agera då de misstänker att någon elev håller på med droger. Handlingsplanen (se bilaga 2) säger hur man som personal ska agera med familjekontakt, drogtest och rapport till socialtjänsten. Skolans uppgift är att informera, förebygga och arbeta på det breda planet, skolans uppgift är inte i första hand att gå på djupet med enskilda elever och ha behandlingsinsatser med samtal. För det finns Pluto.

5.2.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet

Det finns rutiner på skolan då det gäller elever som skolkar. Ett skäl till skolk kan vara att eleven börjat använda droger. Skolkuratoren gör då ett hembesök hos dessa elever. Då det gäller elever med narkotikaproblem skrivs de ut från skolan och det skickas automatisk ett meddelande till socialförvaltningen. Tanken med detta är att socialförvaltningen skall kunna fånga upp problemet bättre och se till att den personen inte faller ut ur systemet.

Kuratoren uppger att det inte har hänt att någon elev själv kommit till henne och berättat att de håller på med droger. Det har hänt att någon annan elev har oroat sig för en kompis och då har det kommit fram den vägen. Att eleven inte själva kommer till henne kan beror på att de inte har något förtroende för henne. Kuratorn uppger att hon har träffat många ungdomar som

inte har något förtroende för vuxenvärlden överhuvudtaget. Hon menar att det tar tid att bygga upp ett förtroende.

När det uppstår misstankar om narkotikamissbruk genom uppgifter från andra elever eller att skolpersonal har observerat något, kontaktas annan skolpersonal för att stämma av om de har gjort samma upptäckter. När Elise Malmros gymnasiet får kännedom om att någon elev använder narkotika kontaktas eleven direkt. Det är bra om den som har lämnat uppgiften kan stå för det, när uppgiften kommer från andra elever vill dom oftast inte stå för det. Men i det fallet tar skolan till andra åtgärder och försöker hitta andra lösningar. Skolkuratoren kontaktar bland annat föräldrarna då det visar sig att drogprover som blivit tagna är positiva.

Till de elever som söker upp henne för att prata allmänt om droger, förklarar hon hur hon ser på droger och försöker jobba med elevens attityd till droger. Detta kan göras genom värderingsövningar i klassen, bland annat med hjälp av verktygslådan.

5.2.6 Polis

Eva Andersson har arbetat som polis i 25 år och ser en skillnad på ungdomar förr och nu. Hon tycker att ungdomarna är tuffare nu och åldern på den yngsta som begått rån i Landskrona ligger på elva år i Landskrona. Polisen ser ett samband mellan de ungdomar som är kriminella och de som använder narkotika. När ungdomar blir tagna så har dom ibland på sig narkotikaklassade tabletter, oftast vet polisen vad det är för tabletter men det gäller inte i domstolen. Tabletterna måste skickas iväg till SKL (Statens Kriminologiska Laboratorie) för en analys. Polisinspektören tycker att det är bra för då kan ingen neka till brott, det är förbjudet att bruka, inneha och sälja narkotika. All författning av narkotika är förbjudet. Polisen tar dessa ungdomar för ringa narkotika brott. Hon berättar vidare för oss att det är svårt för vissa ungdomar och deras föräldrar att förstå att det är förbjudet, i deras hemländer är det kanske legalt att röka hasch men man kanske inte får dricka alkohol.

Polisens arbete går ut på att ta reda på adresser där ungdomar håller till. Om man misstänker att ungdomar håller till på någon speciell adress och röker hasch, kontaktas en speciell polisgrupp från Helsingborg som gör ett hembesök på denna adress. Finns det ungdomar där som ser påverkade ut, får de följa med till stationen för att lämna ett drogtest i form av ett urinprov. Det är många ungdomar som hela tiden begår nya narkotikabrott.

5.2.7 Ungdomsgruppen

Alla polisrapporter skickas till ungdomsgruppen då det gäller ungdomar. Oftast är dessa ungdomar redan kända för ungdomsgruppen, men det kan även vara helt nya ärenden.

Ungdomsgruppen kallar ungdomen och dens föräldrar för att prata kring drogproblematiken, tillsammans görs det en bedömning. Ungdomsgruppen får anmälningar från polis, skola, föräldrar och sjukvården. Ungdomsgruppen arbetar med ungdomar där drogmissbruk finns. Ungdomsgruppen får en anmälan och utreder ärendet och gör sedan en bedömning, utifrån vad som är rätt insats för just den ungdomen och dennes familj.

5.3 Tillvägagångssätt efter upptäckten

5.3.1 Fält-, och fritidsgruppen

De relationer som är uppbyggda mellan personalen och den unge är viktiga i de sammanhang då personalen slussar ungdomen vidare till Pluto. Under de första träffarna på Pluto är personalen från NOVA med som stöd för den unge.

5.3.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Trancellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet

De motiverar till kontakt med Pluto och socialtjänst. I vissa fall motiverar kuratorn och skolsköterskan föräldrarna till att vilja ta hjälp. De använder Pluto som rådgivning och kanske går dit med eleven och föräldrarna innan de lämnar över. Sedan har de kanske en uppföljning det brukar enligt kuratorn och skolsköterskan vara bra.

5.3.3 Pluto

I snitt går ungdomarna på samtal åtta till tio gånger och träffas en gång i veckan inledningsvis. Vissa ungdomar träffar de tre gånger i veckan för att få någon styrsel på situationen. Har arbetet gått bra och sedan rasat känner familjen att detta aldrig kommer att bli bra, då träffas de lite oftare under en period. Någon familj träffar de varannan vecka det beror på hur situationen ser ut.

5.3.4 7:an

Personalen använder sig av nätverkskartor, där de sitter enskilt med eleven och skriver upp närmsta familjen, släkt och vänner. Sedan diskuterar de hur personer i elevens närhet skulle reagera om de fick reda på att eleven till exempel använde narkotika.

Nils Johansson säger att man måste kunna diskussionsmässigt bejaka att man förstår att eleven kan känna det skönt eller positivt att vara påtänd. För att bara säga att det är farligt lyssnar ungdomarna inte på. Man måste försöka lirka fram en dialog om det finns andra sätt att må bra av i stället för att droga. Man ska samtidigt inte himla med att det är kriminellt och att det finns skadeverkningar med det. Men att bara tjata om negativa saker och skrämselfpropaganda funkar inte.

5.3.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet

Då socialtjänsten inte är involverad i elevens drogproblematik är det skolans egen handlingsplan (se bilaga 2) som gäller. Skolan har en drogplan som innebär att skolan kan ta drogtest på misstänkta elever. Skolan har också samarbete med närmsta vårdcentral. Skolkurator eller skolsköterska följer med eleven dit då de misstänker att eleven tagit droger. Vårdcentralen kan då ta drogtest direkt. Visar provet sig vara positivt så sammankallar skolan till elevvårdskonferens, där kuratorn, lärare och rektor samtalar om elevens situation och så småningom kommer eleven att få kontakt med socialförvaltningen. Skolan har också möjlighet att etablera kontakt med Pluto men det är oftast socialförvaltningen som gör det.

5.3.6 Polis

Har polisen förhör med misstänkta ungdomar 15-18 år är alltid personal från socialtjänsten med. Ungdomar har rätt till en advokat som också är med på dessa förhör. Polisen har sex veckor på sig att göra färdigt utredningen. Polisen diskuterar ofta med åklagaren om vilket yttrande som kan bli aktuellt att skriva till domstolen, om man anser att någon ungdom skall ha vård på hemmaplan eller om dom skall använda sig av LVU (Lag om vård av unga). För att underlätta polisens arbete med ungdomarna pratar hon gärna med åklagaren, hon vill vara med i resonemanget för att kunna veta mer och få en helhetsbild av situationen.

Polisinspektören säger att hon vet mer om ungdomar än de själva tror att hon vet om dom.

Polisen uppfattar att det är en stor ökning i Landskrona av Rohypnol och extasy, men även kokain och heroin förekommer. Drogtestas ungdomarna med det snabba testet som socialen har som är test för hasch, är det svårt att se om det finns andra droger i kroppen. Därför är det viktigt anser polisen att det tas drogtester som skickas SKL. Svaret som polisen får från SKL visar vilka olika narkotikapreparat som ungdomen använt och hur stora doser. Eva Andersson tycker att det är en bra metod för att fånga upp ungdomar men tillägger att dom ungdomar som inte ser påverkade ut får inte polisen ta prover på.

Polisen har tidigare varit dålig med att gripa ungdomar under 18 år då det gäller ringa narkotikabrott. Man vet inte anledningen till varför det blivit så. Men nu går polisen hårdare åt de ungdomar som fyllt 15 år, därför har polisen nu fått rätt stor ökning i den åldersgruppen när det gäller ringa narkotikabrott. Ungdomar som är över 15 år får böter för ringa narkotikabrott. Gäller innehav av narkotika går polisen efter tabeller och avläser om det är av normal grad eller det är grovt brott, det ser lite olika ut från preparat till preparat.

Om polisen får positivt analysresultat på prover som har blivit tagna på ungdomar, tar polisen kontakten med deras föräldrar och bestämmer möte med dom. På dessa möten är även en representant från socialförvaltningen med. Då en ungdom blir tagen på platsen där dom rökte hasch kör polisen honom/henne hem till föräldrarna eller så ringer dom till föräldrarna och pratar med dem.

5.3.7 Ungdomsgruppen

Ungdomsgruppen träffar ungdomen tillsammans med föräldrarna och gör en bedömning. Finns det ett missbruk går de vidare med ärendet och gör en utredning. Frida Anderö anser oftast att missbruk och kriminalitet hänger ihop. Ungdomsgruppen gör en bedömning om ungdomen kan få vård hemma eller måste åka i väg på en behandling. Under utredningen träffar socialarbetarna ungdomen och föräldrar cirka två gånger i veckan, det är anpassat till varje individ. Om ungdomen inte kommer till bestämt möte gör socialarbetaren ett hembesök eller söker efter ungdomen på skolan.

Frida Anderö tror att om ungdomarna strävar efter andra mål, sysslar med aktiviteter och är engagerade i någon förening är dom mindre villiga att börja med droger. Ungdomsgruppen kan bedöma att ungdomen är i behov av kontaktperson. Då träffas den unge och kontaktpersonen oftast en gång i veckan, det är individuellt anpassat. Ungdomsgruppen kan också efter bedömningen komma fram till att ungdomen har behov av ART (Aggression, Replacement, Treaning) metoden. ART handla om hur man ska fungera socialt, kunna hantera sin ilska och hitta nya strategier.

Socionomerna på ungdomsgruppen motiverar ungdomen att sluta med droger. De arbetar med samtalskontakt som är kombinerad med drogtest. De har kontrollfunktion och kan begära av ungdomen att lämna drogtest hos dem.

5.4 Samarbete

5.4.1 Fält-, och fritidsgruppen

Föräldrarna är oftast oerhört samarbetsvilliga och tacksamma då personalen kontaktar dem. Personalen är noga med att inte stigmatisera mer än nödvändigt. Det handlar inte om att den unge är ond, utan har begått ett fel, man ska skilja på sak och person och vara tydlig med det.

Fält-, och fritidsgruppen lägger stor vikt vid att veta var deras uppdrag tar slut och andras tar vid. Som exempel, om där är en stor ungdomssamling ute på torget är det Fält-, och fritidsgruppens uppgift att veta vad som är på gång. Om det är laddat försöker de ta bort anledning till irritationen och se till att skingra folket. Spårar det ut och folk börjar slåss och polisen kommer då slutar Fält-, och fritidsgruppens uppdrag och polisens arbete tar vid.

Fält-, och fritidsgruppen samverkar med skolan, socialtjänst och polis en gång i månaden, all informationsutbyte sker med hänsyn till sekretesslagen. Jörgen Patriksson tycker de här mötena är bra just för att skanna av vad som är på gång.

5.4.2 Skolkurator och skolsköterska på Justus Tranchellgymnasiet och Alvar Gullstrandgymnasiet

Kuratorn och skolsköterskan ingår i nätverket tillsammans med polis, socialtjänst, Fält-, och fritidsgruppen samt representanter från alla skolorna här på gymnasiet. I detta samarbete handlar det inte enbart om droger utan om allting som händer. Nätverket ska veta vad de andra gör när det händer något på de andra skolorna eller om det händer något ute på stan. Nätverket träffas 2-3 gånger per termin. Kuratorn och skolsköterskan brukar träffa en samordnare från socialtjänsten 1-2 gånger per termin. Kontakten med polis och socialtjänst är upparbetade kontakter och det är viktigt att dessa kontakter är bra. Ringer kuratorn och skolsköterskan från skolan till polis eller socialtjänst och säger att det är viktigt vet dom att det ärendet kan de inte lägga undan och vänta en vecka utan dom ringer tillbaka och kollar vad det är.

5.4.3 Pluto

Pluto arbetar inte med uppsökande verksamhet. De har valt att samarbeta med Fält-, och fritidsgruppen eftersom de träffar ungdomarna på ett annat sätt. Samarbetet med andra är allt ifrån oroliga föräldrar till socialförvaltningen. Pluto har regelbundna möten med NOVA,

ungdomsgruppen på familjeenheten samt med vuxenenheten där de har de lite äldre ungdomarna. All informationsutbyte sker med hänsyn till sekretesslagen. De som arbetar på Pluto anser att NOVA är en viktig samarbetspartner eftersom de har den breda kontakten med ungdomarna. Även om de är ute och visar sig så har NOVA mycket mer kontakt med ungdomarna. Ofta har personalen på NOVA blivit viktiga personer för ungdomarna, det är dem som ungdomarna litar på. Personalen från NOVA kan vara en länk till Pluto och kan följa med och stötta ungdomen.

Pluto har varit ute på alla skolor i Landskrona och informerat lärarna om deras verksamhet, så de vet att alla lärarna har fått information om verksamheten. Men det räcker inte, det handlar om enträget arbete. Alf Fredriksson menar att det minsta man slappnar av i en sådan här liten verksamhet försvinner man. De får hela tiden påminna att de finns.

5.4.4 7:an

Deras uttalade målsättning är att ha betydligt mycket mer kontakt med föräldrarna än vad man har på gymnasiet i stort. Ambitionen är att ha utvecklingssamtal med föräldrarna en gång i månaden. 7:an är en del av familjeenheten och står nära ungdomsgruppen och har en del gemensamma möten och vet vilka elever som är öppna ärenden, i regel är den socionom som är ansvarig för någon elev med på utvecklingssamtalen.

Det finns stora kulturskillnader (inte etniskt menat) i skolans, socialtjänstens samt i polisens världar. Nils Johansson menar att han som rört sig i de olika världarna kan se vad som faktiskt fungerar bra respektive mindre bra. Varje kultur har sina för-, och nackdelar. För att få ett friktionsfritt samarbete mellan människor med trots allt så pass olika yrkesbakgrund och så pass olika sätt att tycka och tänka anser Nils Johansson att under åren har samverkansgrupperna utvecklats på ett helt godkänt sätt. Ibland glömmar man dem här olika bakgrundskulturerna när man pratar om hur väl man samarbetar. Sedan är det så att myndigheterna är så duktiga på att samarbeta att de glömmar både eleven och föräldrarna och då kommer man ingen vart. Nils Johansson menar att: *Det är föräldrar och elever vi ska samarbeta med och inte kring. De ska vara med på vagnen annars kan vi ju snacka oss blodiga.*

5.4.5 Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet

Skolkurator på Elise Malmrosgymnasiet samarbetar med den centrala nätverksgruppen i Landskrona. I den nätverksgruppen ingår polis, fältassistenter, ungdomsmottagningen, ungdomsgruppen, kuratorer och rektorer från andra gymnasieskolor. Nätverksgruppen träffas två till tre gånger per termin och diskuterar det aktuella läget på varje område. Mötena går bland annat ut på att diskutera aktuella saker så som, droganvändning, drogbruk, mötena kan även handla om könssjukdomar bland ungdomar, då ungdomsmottagningen är med. Polisen berättar hur deras situation ser ut, om de anar att det är något bråk på gång bland olika ungdomsgång. Kuratorn uppskattar dessa träffar och anser att det är bra att få rapport om det aktuella läget, inte minst om vilka droger som är aktuella för tillfället. Kuratorn ser dessa träffar i sig som ett preventivt arbete. All informationsutbyte sker med hänsyn till sekretesslagen.

5.4.6 Polis

Polisen anser att de har bra samarbete med socialtjänstens ungdomsgrupp. Det hjälps åt för att få fram namn på ungdomar som har problem. Polisen och ungdomsgruppen har regelbundna möte, på dessa möten finns även åklagare med. I Landskrona finns det inga stängda dörrar mellan myndigheter (men med hänsyn till sekretesslagen) det gör att samarbetet fungerar bra. Eva Andersson upplyste oss om att det är ett pilotprojekt i Sverige. En åklagare från Landskrona har varit i Stockholm och föreläst om samarbetet mellan myndigheterna i Landskrona för justitiedepartementet.

Antingen är det Eva Andersson eller någon annan polis som går på möten med nätverksgrupperna ute på skolorna. Hon har bra kontakt med rektorer och kuratorer ute på skolorna, är det något så tar de kontakt med varandra direkt.

5.4.7 Ungdomsgruppen

Polisen, skola, Pluto, Nova är myndigheter som ungdomsgruppen samarbetar med. Ungdomsgruppen, polisen och åklagare träffas en gång i veckan för att diskutera och överlämna anmälningar till ungdomsgruppen. Socionomerna på ungdomsgruppen behöver ofta information från polis och åklagare för att kunna bedriva utredningen. Ungdomsgruppen försöker träffa representanter från skolan för att prata kring elever som har problem. Ungdomsgruppen har återkommande möte med Nova för att diskutera de ungdomar som de är oroliga för. All informationsutbyte sker med hänsyn till sekretesslagen.

5.5 Observation på NOVA

Ungdomsgården NOVA ligger mitt i Landskrona centrum. Den kvällen vi besökte NOVA arbetade fyra stycken fritidsledare/fritidspedagoger två kvinnor och två män, ibland kunde de vara fler. På helgerna var det alltid mer personal. Måndag till torsdag är NOVA öppet mellan 17.00-21.00. Personalen börjar arbeta klockan fyra, då fördelar och planerar personalen arbetet in för kvällen.

Då vi kom dit blev vi visade omkring i de olika lokalerna. På ungdomsgården NOVA finns ett stort café där man kan köpa läsk och godis, en studio där ungdomarna kan spela in egen musik, ett musikrum med instrument, ett stort dansrum stora salen, ett kök och pysselrum, ett rum med biljardbord, ett rum där de satt och spelade playstation samt ett datarum med sju datorer.

Caféet är inrett med två blåa soffgrupper, gardiner och tavlor, fem stycken datorer som är till för snabbare användning, ett fotbollsspel, en bardisk som tillhörde cafédelen och musik spelades hela tiden i bakgrunden.

Den kvällen vi var där hade personalen delat upp arbetet så att en personal hade hand om kaféet en personal skulle se till att det gick lugnt tillväga bland ungdomarna, kvinnorna som arbetade hade hand om en grupp tjejer (ca 10stycken) som kallade sig för ”stolta tjejer”, och de skulle prata om vänskap.

Vi sitter mest i det stora caféet och iakttar hur personalen bemöter ungdomarna. Vi uppfattar att personalen möter ungdomarna med respekt och på ungdomarnas nivå. Där är mest manliga ungdomar och de pratar med personalen om fotbollsturneringar och att de vill åka och se något stort lag spela fotboll. De pratar även om att de ska åka till Malmö. Ungdomarna verkar vara glada för och uppskattar personalen.

Då ungdomarna kommer in frågar personalen automatiskt vad de ska göra i kväll. För att få tillgång till de olika aktiviteterna/rummen måste ungdomarna boka in sig. Några ungdomar kommer och säger att de vill laga någon mat, personalen frågar om de är hungriga och det är dom, personalen reser sig och går med för att fixa något att äta. Några ungdomar kommer och vill boka datorer, personalen reser sig direkt och bokar in dem.

Några i personalstyrkan sitter gärna ner med oss och berättar om verksamheten och det verkar som personalen trivs med sitt arbete. Så länge det inte är så många ungdomar komna presenteras vi för dem, och några sätter sig ner och pratar med oss, och undrar vad vi är för några.

Ju mer klockan blir desto fler ungdomar kommer det, det är hög ljudnivå och imellanåt lite stökigt för oss ovana. Personalen säger att det är lugnt i kväll och inte så många ungdomar jämfört med andra kvällar.

Vid sjutiden går vi runt och tittar vad de andra ungdomarna gör i de olika rummen. I stora salen är det sju pojkar som dansar, vi blir inbjudna för att titta och de är duktiga. Några sitter i datasalen, men de flesta befinner sig i kaféet. Det är cirka 20 ungdomar på NOVA nu, majoriteten är pojkar. Gruppen stolta tjejer har slutat sin verksamhet för i kväll. Snacket mellan ungdomarna är ganska så hårt, personalen får lägga sig i och säga ifrån.

Cirka 19.30 är det filmvisning om Bosnien. Musiken stängs av och filmen börjar. Tre av personalen rör sig ute i lokalerna. Personalen säger att det är lika viktigt att ha koll ute som inne. Då filmen visas blir det lite lugnare stämning. Det är ca tio stycken ungdomar i kaféet, fem av dem tittar på filmen, de andra pratar, står i kaféet eller använder datorerna.

6. Analys resultat

Vi har valt att presentera vår analys i följande ordning; hur arbetar Landskrona kommun med ungdomar 15-18 år vad gäller preventivt narkotikaarbete, upptäckten och samarbetet på primärnivå. Sedan går vi vidare med preventivt narkotikaarbete, upptäckten och samarbetet på sekundärnivå. Vi avslutar analysen med hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete, upptäckten och samarbetet på tertiärnivå.

6.1 Primärprevention

6.1.1 Preventivt arbete på primärnivå

Det är viktigt att försöka skapa goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, så att de är glada och harmoniska med sig själva utan att använda droger (Svensson, 2005). För att kunna skapa bra relationer mellan vuxna och ungdomar är det viktigt att den unge känner förtroende för den vuxne. För att skapa bra miljöer för ungdomarna har Landskrona kommun ungdomshus

där ungdomarna har möjlighet att utföra olika aktiviteter och möjlighet att utveckla sina kunskaper. Svensson (1998) menar att om den unge inte är sysslös och har mål i livet är de mindre risk att de börjar med droger. Aktiviteter tillsammans med andra är alternativ som kan fylla ungdomens fritid.

Skolan använder sig av olika undervisningsmetoder för att få eleverna att säga nej till droger. Man kan arbeta utifrån något som heter ansvarsfullt beteende, som innebär att man tränar upp och diskuterar igenom hur ungdomen bör bete sig om han/hon skulle bli erbjuden droger (Goldberg, 2005). Man använder sig även av VÅGA där polis och lärare tränar upp elever att säga nej till droger. Man arbetar med att öka ungdomars kunskaper om droger och konsekvenserna av missbruk, kunna stå emot mediepåverkan och bygga upp olika tekniker för att säga nej till droger. I undervisningen kan man använda sig av rollspel, föreläsningar, diskussioner med mera (Goldberg, 2005). Skolan använder sig även av hälsosamtal för att få information kring eleven. Sverige betonar nu i större utsträckning hälsofrämjande åtgärder, och åtgärderna ska främja hälsa för alla (Svensson, 1998). På vissa skolor arbetar man med uppfostran, etik och moral, nutidsorientering, läser tidningar, ser på nyheter och diskuterar vad som händer i världen, målet är att ungdomen på lång sikt ska utvecklas till en välfungerande samhällsmedborgare (Hindberg, 1999).

Tidigare åkte polisen ut till skolor och berättade skrämmande historier samt utfärdade varningar, så kallade skrämselfpropaganda. Detta har ingen eller liten effekt på dem som senare i livet kommer att ha problematisk konsumtion av droger (Goldberg, 2005). Polisen har ställt upp ideellt på någon skola för att ge föräldrarna information.

6.1.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på primärnivå.

I skolan använder man sig av gymnasieförbundets handlingsplan i drogfrågor. Det är viktigt att skolan har utformat krisplaner, för elever i riskzonen kan det vara avgörande att det finns kompetens i skolan (Hindberg, 1999). På alla arbetsplatser samtalar man med den unge och föräldrarna. Man ger information på det breda planet, den unge kan få stöd och hjälp av kontaktperson eller från öppenvårdsmottagning.

6.1.3 Samarbete på primärnivå

I Landskrona kommun samarbetar man i nätverk-, och samverkansgrupper som innefattar skola (det vill säga kurator, rektor, skolsköterska och lärare), polis, socialtjänst (det vill säga ungdomsgruppen, Pluto, 7:an), Fält-, och fritidsgruppen, ungdomsmottagningen. Detta samarbete kan man likna med Community approach, vilket innebär att olika myndigheter, yrkeskategorier och personer som har kontakt med ungdomar samarbetar för att förbättra ungdomars livsförhållanden. Samarbetsmodellen öppnar upp för informations-, och erfarenhetsutbyte mellan de olika aktörerna (Svensson, 1998). Alla samarbetar tillsammans med den unge och hans/hennes föräldrar. Olika syn och perspektiv leder till olika uppskattningar av vad som bör göras. Detta förtydligar varför, om vad och hur man ska samarbeta (Svensson, 1998).

6.2 Sekundärprevention

6.2.1 Preventivt arbete på sekundärnivå

Blir det så att den unge ska gå på stödsamtal på Pluto följer personen med som har aktualiserat ärendet, det kan vara föräldrar, personal från ungdomsgruppen, skolan eller från Fält-, och fritidsgruppen. För att etablera kontakten och som stöd följer dessa personer med ungdomen på de första mötena.

Man arbetar med att bygga upp kraschade föräldraförhållande. Man samtalar mycket med föräldrar och den unge. Man försöker lugna bråkiga och stökiga situationer. Man kan tidigt sätta inriktade insatser så som gängbearbetning och individualterapi för att förhindra vidare utveckling av problemet (Goldberg, 2000). Polisen kör ut till lägenheter där man misstänker att det förekommer narkotikaanvändning.

Det är svårt att hindra de ungdomar som har bestämt sig för att prova droger, vi vuxna kan försöka möta dem med saklig information och ge dem ett allsidigt underlag för sitt beslut. Det gör vi inte genom att skrämja bort dem från att använda droger. Genom att förhandla med de unge möter man dem med respekt och på så vis skapar man goda relationer (Goldberg, 2005).

6.2.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på sekundärnivå

Då personal har upptäckt att en ungdom har provat/ använt droger kontaktas föräldrarna, skolan har elevvårdskonferens, man kontaktar öppenvårdsmottagningen Pluto och ungdomsgruppen. På Pluto arbetar man med lösningsfokuserade samtal i behandlingssyfte, den unge lämnar även drogtester vid behov.

Personal på skolan har möjlighet att fånga upp ungdomar som befinner sig i riskzonen. Ansvar delas mellan rektor, lärare och elevvårdspersonal. Elevvård är hela skolans angelägenhet. Till elevvårdskonferensen medverkar oftast skolpsykolog, kurator, skolläkare och skolsköterska (Hindberg, 1999).

6.2.3 Samarbete på sekundärnivå

Samarbetet på sekundärnivå ser ut på samma sätt som på primär nivå, det vill säga att skola, polis, socialtjänst, föräldrar och den unge samarbetar.

6.3 Tertiärprevention

6.3.1 Preventivt arbete på tertiärnivå

Då polisen kör runt utanför skolorna och stör langarna som vill sälja narkotika till eleverna. De stör även ungdomsgång som håller till i lägenheter där polisen misstänker att ungdomarna använder narkotika. Man kan säga att polisen arbetar på tertiärnivå genom att störa den befintliga drogverksamheten. För att förhindra spridning av narkotika behöver gatuhandeln störas av polisen. Detta är ett svårt arbete eftersom detta inte minskar efterfrågan (Svensson, 2005).

6.3.2 Hur man går tillväga då man upptäcker att den unge provat/ använt droger på tertiärnivå

Om Pluto anser att ungdomens droganvändning är för problematisk och omfattande hänvisar de ärendet vidare till ungdomsgruppen. Ungdomsgruppen kan då ge en mer omfattande vård och behandling, det kan röra sig om hjälp utifrån.

Personalen försöker få den unge att prova andra saker som kan ge tillfredsställelse ”kicker” i livet, i stället för tillfredsställelse genom att droga. Alternativ hög är en metod som man kan

använda, där försöker man ersätta spänningen i drogkonsumtionen med andra typer av risktagande i livet som till exempel bergsklättring (Goldberg, 2005).

6.3.3 Samarbete på tertiärnivå

Det sker uppföljning med polis, skola, socialtjänst, föräldrar samt den unge, man samarbetar för att få tillbaka den unge till ett ”normalt” liv utan droger.

Har den unge begått något brott som till exempel ringa narkotikabrott är åklagare inkopplad i ärendet och då samarbetar ungdomsgruppen och polisen med åklagaren för att få saklig information till utredningen.

7. Slutlig diskussion och sammanfattning

Syftet med projektarbetet var att undersöka hur Landskrona kommun arbetar med preventivt narkotikaarbete bland ungdomar 15 –18 år. I vår undersökning kom vi fram till att primär preventivt narkotikaarbete bland ungdomar ser olika ut för olika yrkeskategorier. Vi anser att Fält-, och fritidsgruppen är den verksamhet som aktiverar ungdomar mest på fritiden, för att deras sysslolöshet inte skall leda dem till droger. Skolor och socialtjänst arbetar med att förändra ungdomars attityd till droger, arbetar med att stärka ungdomars självförtroende och på så sätt försöka att minska efterfrågan på droger. Polisens preventiva arbete går i allmänhet ut på att minska tillgången på droger genom razzia och patruller som stör drogmarknaden.

Under våra intervjuer och vår observation upplevde vi att det är av betydelse för varje myndighet att tidigt upptäcka narkotikamissbruk bland ungdomar. De är medvetna om att ju tidigare missbruket upptäcks desto lättare är det för dem att åtgärda problemet genom snabba insatser och behandling. Vi har fått intryck av att upptäckten inte handlar om att avslöja ett brott, det handlar snarare om den sekundära preventionen. Vi är övertygade om att prevention är en bra investering för ungdomar och som förhoppningsvis kan förhindra många lidanden i framtiden. Genom preventiva insatser gör Fält -, och fritidsgruppen, skolor, socialtjänst och polis något åt ett stort ungdomsproblem.

Om narkotikamissbruk uppstår trots preventivt arbete finns det olika tillvägagångssätt för myndigheterna att åtgärda det. Då Fält -, och fritidsgruppen upptäcker att ungdomen har använt narkotika kontakta dom föräldrarna och vid vissa fall Pluto. Skolorna arbetar enligt egna handlingsplaner. Vi anser att det är ett bra och bestämt arbetssätt att lösa

narkotikaproblem när den har uppstått. Upptäcker Pluto att det handlar om ett tyngre/djupare missbruk, kontaktar dom ungdomsgruppen. Har en ungdom blivit tagen för ringa narkotikabrott etablerar polisen kontakt med ungdomsgruppen. Ungdomsgruppen beslutar om ungdomen skall behandlas hos dem eller få hjälp utifrån.

De personer som vi har intervjuat anser att de är nöjda med samarbetet och att det fungera bra. På grund av nedskärningar inom polisen räcker inte deras resurser till att komma ut på skolor och föreläsa om narkotika. Men och andra sidan vet ungdomarna oftast mer om droger än vad polisen kan informera dem om. Vi tycker att det primära preventiva arbetet kan göras bättre av skolpersonal än av polisen. Eftersom skolpersonalen kan fånga upp ungdomarna i ett tidigare stadium. Samarbetet mellan polis och ungdomsgruppen består mest av informationsutbyte vid överlämning av polisens anmälningar. De personer vi har intervjuat har regelbundna möten med varandra där de utbyter information om aktuella händelser. All informationsutbyte sker med hänsyn till sekretesslagen.

Det vi kunde se var att det bedrivs mest primär preventivt arbete av Fält -, och fritidsgruppen och på skolorna. Vi upplevde att samtliga intervjupersoner har en vilja och ett starkt engagemang för de ungdomar de vill hjälpa. Vi har funnit att de arbetar mot samma mål, de vill att ungdomar skall vara drogfria.

8. Käll- och litteraturlista

CAN (2003) *Drogutvecklingen i Sverige*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Rapport nr 71.

Goldberg, Ted (1993) *Narkotika avmystifierad*. Smedjebacken: Carlsson Bokförlag.

Goldberg, Ted (2000) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Goldberg, Ted (2005) *Samhället i narkotikan*. Solna: Academic Publishing of Sweden.

Halvorsen, Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Hindeberg, Barbro och Rädda Barnen (1999) *När omsorgen sviktar. Om barns utsatthet och samhällets ansvar*. Socialstyrelsen.

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (1999) *Riskbruk och missbruk*. Stockholm: Natur och Kultur.

Lind, Jan & Hartelius, Jonas (1982) "Kamp mot knarket" i Kalmark, Stefan, *Rättspraxis och lagen*. Malmö: Norstedt.

Norström, Carl & Thunved, Anders (2004) *Nya sociallagarna*, med kommentarer, lagar och författningar som de lyder den 1 januari 2004. Stockholm: Norstedts Juridik.

Patel, Runa & Davidsson, Bo (1994) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur: Lund.

Svensson, Bengt; Svensson, Johanna & Tops, Dolf (1998) *Att komma för sent så tidigt som möjligt*. Om prevention, ungdomskultur och droger. Helsingfors: Nad-publication Nr 34.

Svensson, Bengt (2005) *Heroinmissbruk*. Lund: Studentlitteratur.

Thurén, Torsten (2003) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

9. Intervjuer

Andersson, Eva (polisinspektör, Landskrona). Bandinspelad intervju den 30 november 2005.

Clevenhag, Isabella (kurator på Elise Malmros gymnasiet, Landskrona). Bandinspelad intervju den 28 november 2005.

Eckerbom, Hanna & Fredriksson, Alf (socionomer på Pluto, Landskrona). Bandinspelad intervju den 1 december 2005.

Johansson, Nils (socionom på 7:an inom familjeenheten, Landskrona). Bandinspelad intervju den 6 december 2005.

Lundmark, Petra & Lotta Zaphf (kurator & skolsköterska på Justus-, och Alvar Gullstrand gymnasiet, Landskrona). Bandinspelad intervju den 29 november 2005.

Patriksson, Jörgen (Fält-, och fritidsgruppen, Landskrona). Bandinspelad intervju den 14 november 2005.

10. Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide

Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

Hur ser det preventiva arbetet ut på din arbetsplats?

Vad gör du när du upptäcker att någon ungdom provat/använt narkotika?

Hur går du tillväga efter upptäckten?

Finns det, och hur ser samarbetet ut med andra yrkesgrupper i arbetet med preventivt narkotika arbete?

